

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876.

Första Kammaren.

N:o 5.

Onsdagen den 16 Februari 1876.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades 2 protokollsutdrag för den 12 dennes.

Herr Hallenborg: Uppå anmodan af Friherre Stjernblad, som till följd af ett svårt sjukdomsfall inom sin familj är förhindrad att bevista riksdagsgöromålen, får jag anhålla om fjorton dagars ledighet för honom, räknadt från den 19 i denna månad.

Uppå gjord proposition beviljade Kammaren Friherre Stjernblad ytterligare ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar från den 19 dennes.

Herr von Strokirch: Uppå anmodan får jag framföra Herr Anderssons i Mosserudstorp anhållan om fjorton dagars ytterligare permission från riksdagsgöromålen, räknadt från den 14 dennes.

Den för Herr Andreas Andersson begärda ytterligare ledigheten beviljades.

Hrr Croneborg och af Geijerstam begärde och erhöillo ledighet från riksdagsgöromålen under 14 dagar från den 19 dennes.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammaren, i enlighet med hvad vid hållet Talmanssammanträde öfverenskommit att föreslå, behagade besluta att nästa Lördag den 19 dennes företaga val af dels sex revisorer och tre suppleanter för deltagande i innevarande års granskning af Statsverkets samt Riksbankens och Riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels två revisorer och två suppleanter för granskning af Riksbankens Afdelningskontors i Göteborg, Malmö, Luleå och Wisby förvaltning och räkenskaper för sistlidne år, äfvensom att nästkommande Onsdag den 23 dennes anställa val af så väl 24

ledamöter och 6 suppleanter i den Nämnd, som eger att döma, huruvida Högsta Domstolens samtliga ledamöter gjort sig förtjente att i deras viktiga kall bibehållas, som ock 12 valmän och 3 suppleanter för utseende af Komiterade till tryckfrihetens värd.

Svarades Ja.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 12 dennes bordlagda memorial n:o 11, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1875 års riksdag.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 12 dennes bordlagda Utlåtande n:o 12, i anledning af Riksdagens år 1875 församlade Revisorerens berättelse om verkställd granskning af de under Kongl. Kommerskollegii förvaltning ställda fonder och medel.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 12 dennes bordlagda memorial n:o 13, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående statsverkets spanmålsrörelse, undsättningsfonden och f. d. magasinsskatten.

Föredrogs och bifölls Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets den 12 dennes bordlagda Betänkande n:o 1, i fråga om Norges anslutning till den mellan Sverige och Danmark ingångna myntkonvention.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 12 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 4, i anledning af framställning om förändrad lydelse af 13 § i 2 Kapitlet Strafflagen;

N:o 5, i anledning af väckt förslag dels om utfärdande af förklaring af gällande stadganden rörande utmätning af åborätten å kronohemman, dels ock om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående förklaring af Kongl. Kungörelsen den 8 Maj 1863; samt

N:o 6, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af gällande stadganden rörande införsel i embets- och tjenstemäns löner för deras enskilda skulder eller andra förbindelser.

Föredrogs Första Kammarens första Tillfälliga Utskotts den 12 dennes bordlagda Utlåtande n:o 1, i anledning af Herr C. O. Bergs motion om förslag till skärpt lagstiftning rörande tillverkning och försäljning af bränvin.

Herr Stråle: Då på sätt Utskottets betänkande upplyser, Andra Kammaren remitterat en alldeles lika lydande motion till Bevillnings-Utskottet och detta Utskott den 2 i denna månad beslutat upptaga motionen, hemställer jag om Kammaren behagade till Bevillnings-Utskottet hänvisa jemväl denna motion.

Grefve Hamilton: Jag hemställer, att Kammaren måtte lägga Utskottets memorial till handlingarne och låta Utskottet i sinom tid behandla motionen. Såsom Kammaren väl känner medgifver hvarken grundlagen eller Kammarens arbetsordning, att ett Tillfälligt Utskott återlemnar en till detsamma remitterad motion. Detta har väl icke heller Utskottet gjort, utan endast anmält, att en likartad motion, väckt inom Andra Kammaren, blifvit hänvisad till Bevillnings-Utskottet, som beslutat att behandla densamma. Häraf kan den slutsats dragas, att, såsom ock af Herr Stråles yttrande framgår, det Tillfälliga Utskottet önskar motionen dit remitterad. Om motionen blir qvar hos det Tillfälliga Utskottet, måste ett af två inträffa, att endera Bevillnings-Utskottet eller det Tillfälliga Utskottet kommer först med sitt betänkande till Riksdagen. I hvilketdera fallet som helst kommer Riksdagen att då behandla frågan och det Utskott, som senare handlagt den likartade frågan, har da Riksdagen redan fattat sitt beslut, icke något vidare att i saken atgöra, eller ock kommer Riksdagen eller denna Kammare att lägga det senare Utskottets utlåtande till handlingarne. Jag hemställer därför, att Kammaren med ifrågavarande memorial icke måtte vidtaga annan åtgärd än att lägga detsamma till handlingarne.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet blef, uppå gjord proposition, lagdt till handlingarne.

Vid ånyo skedd föredragning af Stats-Utskottets den 9 och 12 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 2, angående en till Stats-Utskottet remitterad motion om förhöjning af den i Kongl. Kungörelsen den 12 Maj 1871 för tjensteresor bestämda ersättning;

N:o 3, angående en till Stats-Utskottet remitterad motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om förändring af stadgandena rörande nämndemäns rätt till ersättning för extra förrättningar;

N:o 4, angående en till Stats-Utskottet remitterad motion om förhöjning af den nämndemän tillkommande ersättning för extra förrättningar; och

N:o 5, angående en till Stats-Utskottet remitterad motion angående aflåtande af skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om åtgärder för ordnande af de döfstummes undervisning;

lades dessa memorial till handlingarne med förklarande, att de deri omförmälda motioner voro af sådan beskaffenhet, att de borde af Tillfälligt Utskott behandlas.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 9 och 12 dennes bordlagda Utlåtande n:o 6, angående beräkningen af Statsverkets inkomster.

1:sta punkten.

Bifölla.

*2:dra punkten.**Bergverks-
tionens af-
skaffande.*

Herr Wærn: Frågan om bergverkstionden är af den största vikt, och då Stats-Utskottet anfört såsom skäl, hvarföre intet nu borde åtgöras, att frågan ännu vore i fullkomligt samma skick som 1874, då Riksdagen beslöt att ingenting göra, så anser jag mig böra säga några ord om det skick, i hvilket frågan nu verkligen befinner sig, på det att deraf måste framgå huruvida det icke dock vore skäl att dervid åtgöra något. Herrarne torde erinra sig, huru i Sverige all metallindustri varit särskildt beskattad genom tionde, som var dels hyttetionde af tackjernstillverkningen, dels hammarskatt af brukstillverkningen och dels denna bergverkstionde af de ädlare verkens produktion, som nu är i fråga. Dessa skatter blefvo olidliga, enär de voro rena produktionsskatter och utgjorde hinder för industriens utveckling. Denna kunde icke gå framåt, så länge de voro kvar, och derföre blefvo de alla utom bergverkstionden genom statsmakternas gemensamma beslut afskaffade. Riksdagen 1866 gick in till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, i hvilken den med åberopande af den fullkomliga likheten mellan de ädlare verken och jernstillverkningen framhöll, att, då den ena vore fri från skatt, borde ock de andra vara det. Dertill hade dessutom kommit den 1859 införda likställigheten mellan bruk och fabriker. Dessa inrättningar beskattades derefter på samma sätt genom inkomstbevilning och derföre vore det i hög grad orättvist, att de ädlare verken tillika skulle i skatt betala en viss del af sin tillverkning. På dessa grunder gick Riksdagen in och begärde, att Kongl. Maj:t ville tillse, huru med några vissa af dessa verk, hvilka af staten erhållit särskilda förmåner och privilegier, skulle förfaras, på det att, mot den ersättning till staten som borde af dem erläggas, hela tionden kunde upphävas. Derom voro Rikets Ständer ense och ingåfvo sin nämnda skrifvelse till Kongl. Maj:t, som på grund deraf först anbefallde Kommerskollegium och sedan detta och Kammarkollegium gemensamt att inkomma med utredning, hvilket skedde 1871. Till 1872 års Riksdag kunde Kongl. Maj:t salunda inkomma med proposition om bergverkstiondens upphörande. Första kammaren biföll den Kongl. propositionen, den Andra åter, som ansåg att denna bergverkstionde hade en viss likhet med grundskatterna och, i anledning deraf, likasom dessa icke borde afskaffas utan genom aflösning eller afskrifning, afslog propositionen med begäran att Kongl. Maj:t ville till nästa riksdag inkomma med sådant förslag till aflösning och afskrifning, som Kammarkollegium önskade. Till 1874 års Riksdag yttrade Kongl. Maj:t i den nämnda propositionen om statsverkets tillstånd och behof, att Kommers- och Kammarkollegium hos Kongl. Maj:t framställt, hvilka svårigheter, som uppstodo derigenom, att denna bergverkstionde fanns för vissa verk men icke för andra. De gamla bestämmelserna ville icke slå in på den utveckling industrien erhållit. Tillverkarne hade nemligen kommit underfund med, att de kunde slippa

skatten genom att exportera vare sig sjelfva malmen eller råprodukten, för hvilken ingen tionde erlades. Embetsverken frågade derföre, huru de skulle göra; om de skulle utarbete en författning för att ålägga alla bergverk tionde eller om Kongl. Maj:t fortfarande ville att tionden skulle afskaffas.

Bergverkstiondens afskaffande.
(Forts.)

Kongl. Maj:t anmälde detta för Riksdagen med yttrande, att Kongl. Maj:t icke ansåg lämpligt att pålägga ny skatt, emedan dertill skulle fordras lång tid och man hade allt skäl att hoppas, att Riksdagen snart skulle bifalla afskaffandet af bergverkstionden; dock ville Kongl. Maj:t icke derom till denna Riksdag göra någon framställning, emedan frågan om grundskatterna, som Riksdagen eller rättare Andra Kammaren hade refererat till, vore under utredning och Kongl. Maj:t väntade att redan nästa år kunna för Riksdagen framlägga en sådan utredning, då det kunde tagas i betraktande, dels huruvida bergverkstionden vore jämförlig med grundskatterna, och dels huruvida den icke, äfven om så vore, genast borde för sin skadlighets skull afskaffas. Den utredning angående grundskatterna, som Kongl. Maj:t här afsåg, var den tiden under utarbetande af Kammarrådet Andersson och blef färdig i September 1874, men Kongl. Maj:t har sedan dess icke gjort någon framställning hvarken om grundskatterna eller särskildt om bergverkstionden. Så stod frågan, då en enskild motionär vid denna riksdag upptog den. Nu säger Stats-Utskottet såsom motiv för afslag å motionen, att frågan för närvarande befinner sig i samma skick som förut. Förment är det visserligen så, men manne det är så i verkligheten? Manne icke grundskattefrågan blifvit undanskjuten för en tid — vi kunna icke veta huru lång — emedan Riksdagen ansett den böra behandlas liktidigt med frågan om reorganisation af landtförsvaret, hvilket Kongl. Maj:t i viss mån accepterat, så att vi svarligen kunna vänta någon framställning om grundskatterna i sin helhet förrän härordningsförslaget blifvit i alla sina detaljer utarbetadt. Frågan, som här föreligger, blir således den: skall frågan om bergverkstionden uppskjutas till dess härordnings- och grundskattefrågorna kunna blifva afgjorda? För att bedöma denna fråga bör man taga i betraktande både orättvisan och olämpligheten af bergverkstionden samt dess inverkan på och sammanhang med de öfriga frågorna.

Bergverkstionden är, såsom dess namn säger, en produktionsskatt. Den skall utgå af hvarje tillverkning af vissa metaller och en del andra ämnen, såsom rödfärg, svafvel och vitriol. Vare sig tillverkningen är lönande eller icke, skall den utgå i bestämdt förhållande till tillverkningens storlek. Den skiljer sig deremot väsentligen från andra tillverkningsafgifter, såsom å bränvin och hvitbetssocker, derigenom att det är omöjligt för fabrikanten att vid försäljning af sin produkt återfå den skatt, han erlagt till kronan. Största delen af tillverkningen exporteras, och i utlandet, der man icke vet af en sådan skatt, kan följaktligen i konkurrensen med dylika produkter från andra länder intet afseende derå ega rum. Hvad som ytterligare är afgörande för att tillverkaren icke kan få igen skatten af den utländska konsumenten är att malmen, liksom äfven råprodukten, är tillåten till export och dervid fri från tull. Lika litet kan han återfå skatten för hvad han säljer här hemma, emedan *alla* dessa produkter äro tullfria i Sverige. Således beror deras pris

*Bergverks-
tionens af-
skaffande.*
(Forts.)

på hvad de utan allt afseende på skatten betinga i marknaden. Fabrikanten måste alltså bära denna skatt, som följaktligen är ett stort hinder för bergverksindustriens utveckling; och klart är, att den ännu mera måste vara det, då vi lägga skatt på den färdiga produkten men icke på råämnet. Långt ifrån således att denna industri kan gå framåt, har den en bestämd tendens att under sådana förhållanden gå tillbaka här i landet. Det torde likaledes vara gifvet, att skatten är orättvis, då den är något helt annat än alla andra skatter och då densamma till skilnad från andra tillverkningsafgifter vid försäljning icke återfås af tillverkaren, emedan denne saväl vid försäljning inom landet som vid export måste konkurrera med utlandet, hvilket icke vet af dylika skatter. Det uppstår då den frågan: är sambandet mellan denna bergverkstionde och grundskatterna sådant, att icke hvad som i sig sjelft är rätt och lämpligt kan ske därför, att något annat, som man också önskar, ännu icke inträffat? Det är först och främst alldeles tydligt, att de, som bära grundskatt på sin jord, icke hafva den ringaste skada af att bergverkstionden afskaffas. Icke heller statsverket lider om det förlorar en 50,000 kronor. Men det har uppstått en idéassociation och en föreställning att bergverkstionden skulle vara en grundskatt, och hvarföre, säger man, skulle den behandlas särskildt från de andra grundskatterna? När vara förfäder pålade denna tionde kunde man säga att de voro jemförliga, men det har upphört att vara sa, därför att då grundskatten på jorden blifvit bunden vid densamma och ingår i dess pris samt blifvit till sitt belopp bestämd, så har deremot bergverkstionden blifvit skild från grunden, på hvilken den hvilade. Den var förenad med grufvan, men blef snart skild derifrån och öfverflyttad på produkten vid de förädlingsverk som tillgodogjorde den från grufvan hemtade malmen. En kan vara grufvegare och en annan hafva förädlingsverket och således tvungen erlægga skatten. Grufvegaren betalar icke något, och det inverkar icke på priset å grufлотterna att denna skatt finns. Den ligger på en tillverkning, som icke har något att göra med grufva, grundskatter eller fast egendom, ty för den fasta egendom, som kan vara för en bruksegare nödvändig i och för brukets drifvande, därför betalar han grundskatt i likhet med hvad som eger rum för annan fast egendom. Bergverkstionden har således icke med grundskatterna att göra och är orättvis och olämplig. Såsom frågan nu föreligger, har en enskild motionär gjort framställning i ämnet, och hvad bör då Kammaren göra? Man kan säga, att man önskar en Kongl. proposition eller ock, såsom Utskottet, att frågan är i samma skick som förut, att något annat formelt har icke förefallit än att en motionär återkommit dertill och att, då Kongl. Maj:t icke gjort någon framställning i frågan och då den är i samma skick, den också bör få samma svar som 1874. Men då var det ock en speciel utredning, som afvaktades. Denna utredning är verkställd af Kammarrådet Andersson, och deri finnes intet nämndt om bergverkstionden, emedan han ansåg, att den icke hade med grundskatterna att göra. Således har redan derigenom saken kommit i ett annat skick. Men nu är frågan: är det konsekvensen med Andra Kammarens för Riksdagen afgörande beslut år 1872 och Riksdagens vägran att upptaga frågan år 1874, som man bör söka, eller är det konsekvensen med Kammarens eget

ursprungliga beslut. För min del anser jag att det är bättre, att Kammar-
ren vidhåller sin egen konsekvens, utan afseende på den utgång frå-
gan genom Medkammarens beslut fått och nu åter kan få. I denna
fråga har Första Kammararen sagt, att den anser det vara rätt att af-
skaffa denna skatt, och i det afseendet har intet nytt inträffat. Med
konsekvensen må det för öfrigt vara huru som helst, det är det rätta
vi böra göra, och jag tillstyrker derföre bifall till motionen.

*Bergverks-
tionens af-
skaffande.
(Forts.)*

Herr Montgomery Cederhielm: Då jag var ledamot af Stats-
Utskottet vid 1872 års riksdag och hade tillfälle att förorda den då
afgifna Kongl. propositionen i ämnet, samt ännu är af samma åsigt
som då, så är det gifvet att jag i sjelfva saken gerna skulle instämma
med Herr Wærn och med motionären; äfvenså är jag lika öfvertygad
som de om att den ifrågavarande bergverkstionden icke är af grund-
skatts natur. Men då jag yttrar detta, måste jag likväl erkänna, att
frågan icke blifvit så uppfattad vid riksdagen. Vid 1872 års riksdag
bifölls Kongl. Maj:ts proposition angående bergverkstiondens upphö-
rande i denna Kammarare men icke uti Andra Kammararen, och otvifvel-
aktigt gjorde sig den åsigten der då gällande, att bergverkstionden var
af grundskatts natur. Den föregående talaren yttrade visserligen, att
denna Kammarare borde vara konsekvent och nu hylla samma åsikter
som 1872; men skall man tala om konsekvens, så bör man betänka, att
denna Kammarare år 1874 fattade beslut i samma fråga och då kom till
det resultat, att den afslog den motion, som då af samme motionär i samma
fråga var gjord, på grund af de förändrade förhållanden som då inträdt.
Det är nemligen omöjligt att vara konsekvent oberoende af de förhål-
landen, som förändrat denna frågas utseende. Nu är frågans ställning
alldeles densamma som år 1874 och jag anhåller att få uppläsa de
ord Chefen för Finans-departementet vid nämnda års riksdag yttrade
i bilagan till den Kongl. propositionen. Han säger:

»Visserligen upplysa riksdagshandlingarne, att orsaken, hvarföre
berörda förslag ej blef allmänt bifallet, icke bör sökas i någon för-
kärlek för skattens bibehållande utan i åsigten, att den borde succes-
sivt afskaffas genom aflösning och afskrifning i förening, hvarom den
afdelning af Riksdagen, som icke ville bifalla det nädiga förslaget,
önskade att redan vid näst derpå följande riksdag få emottaga en
Kongl. proposition. Men då, under frågans behandling hos Riksdagen,
bergverkstionden blifvit jemförd med grundskatterna och det är antag-
ligt att, i anledning af Riksdagens i underdånig skrifvelse den 24 Maj
sistlidet år framställda anhållan, bland annat, om ett förslag till grund-
skatternas afskrifvande, Eders Kongl. Maj:t snart och sannolikt redan
nästa år kommer att låta meddela Riksdagen en fullständig utredning af
alla till berörda ämne hörande frågor, dervid då ock förhållandet med
bergverkstionden kan blifva betraktadt från synpunkten af dess jem-
förlighet med grundskatterna, hvilken jag dock fortfarande icke anser
böra vara afgörande för frågan om dess snarast möjliga afskaffande, så
finner jag mig icke böra tillstyrka Eders Kongl. Maj:t att derom till nu
förestående Riksdag afgifva nädigt förslag.»

Förhållandena äro alldeles oförändrade. Det är visserligen sant,
att Kammarrådet Andersson afgifvit förslag om grundskatternas afskaf-

*Bergverks-
tiondens af-
skaffande.*
(Forts.)

fande; men från Kongl. Maj:t har något sådant förslag icke kommit, och det är just derom som här är fråga. Såsom jag redan nämnt, är jag fullkomligt öfverens med dem, som anse, att det vore rättvist att afskaffa bergverkstionden, men jag tror icke, att tidpunkten nu är väl vald därför, men väl deremot att den omnämnda konsekvensen fordrar, att Riksdagen nu uttalar samma åsigt som 1874. Dessutom betalar intet af dessa verk den ifrågavarande skatten utan att deremot erhålla någon viss fördel af staten, och man kan således icke säga, att de utan skäl betala densamma, hvarföre den icke heller är så tryckande som en ren produktionskatt. Såsom nämnt är, tror jag det vore i sig sjelft önskligt, att skatten kunde bortfalla, men anser det ej vara särdeles tryckande, om den får kvarstå ännu några år, tilldess saken är utredd. På dessa skäl yrkar jag bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Friherre af Ugglas: Efter den fullständiga utredning af förevarande fråga, som gjorts af den förste talaren, vill jag icke länge upptaga Kammarrens tid, men ber endast att, med anledning af den siste talarens yttrande, få säga några ord. Han sade nemligen, att frågan skulle vara oförändrad sedan år 1874. I det afseendet kan jag icke dela hans åsigt, ty det skäl, som då föranledde Kongl. Maj:t att icke framlägga proposition, var det, att man hoppades till 1875 års Riksdag kunna afgifva en proposition om aflösning af grundskatterna i sin helhet, och det var under en sådan förutsättning, som Riksdagen då icke gjorde något vid saken. Vi hafva nu år 1876 och hafva ännu icke sett någon sådan framställning, och det första den kan komma är väl till 1877 års riksdag. Der är således redan två års längre tid, än Riksdagen sjelf ansåg behöflig för frågans behandling. Talaren sade vidare, att den ifrågavarande skatten icke vore så tryckande, emedan de verk, som erlade den, åtnjöte motsvarande fördelar. Detta är dock icke fullkomligt öfverensstämmande med verkliga förhållandet, alldestund de verk, som åtnjuta förmåner och hvilka äro omnämnda i den Kongl. propositionen till 1872 års Riksdag, äro till antalet nio, under det att det deremot finnas många andra, hvilka icke erhålla den ringaste förmån men väl betala tionden, och deras antal uppgår, enligt en förteckning jag har här i min hand, till elfva, och äro således många fler än de som åtnjuta förmåner.

Enligt min uppfattning har den förste talaren så tydligt och klart bevisat denna skatts orättvisa, och redan för tio år sedan uttalade Riksdagen sjelf den åsigt, att något tvifvel om dess orättvisa icke förefans samt anhöll, att Kongl. Maj:t ville föreslå dess afskaffande. Tio år äro förgångna och orättvisan kvarstår oförändrad och blir för hvarje år mera tryckande. Då det icke kan blifva fråga om att pålägga nya verk denna skatt, så drabbar den de gamla verken så mycket tyngre, och Kongl. Maj:t har äfven därför funnit sig nödsakad att medgifva licenser i detta afseende. Man tvingar Kongl. Maj:t att medgifva dylika licenser, så länge man fasthåller vid en beskattning, som är orättvis.

Då nu motionären inskränkt sitt yrkande derhän, att detsamma omfattar endast de verk, hvilka icke åtnjuta några förmåner af det

allmänna och lemnat frågan angående de öfriga verken beroende af en framtida utredning, så tror jag det icke vore annat än den enklaste gård af rättvisa, om motionen nu bifölles. Jag vill dock hemställa, om icke en liten förändring borde vidtagas uti motionärens reservation för att närmare precisera densamma, och skulle för sådant ändamål önska få intaget det år, från hvilket befrielsen skulle räknas, äfvensom att orden: »åtnjutit något understöd eller bidrag från statsverket» utbyttes mot de ord, Riksdagen sjelf år 1866 begagnade, nemligen: »äro i besittning af privilegier eller särskilda förmåner».

*Bergverks-
tionens af-
skaffande.*
(Forts.)

Jag kan icke föreställa mig annat, än att det vore rätt att Första Kammaren, som år 1872 biföll Kongl. Maj:ts förslag, nu, då frågan blifvit åter väckt, fasthåller sin åsigt, oafsedt huru frågan behandlas i Andra Kammaren, och jag tror, att det för frågans lösning är af vigt att den ena delen af representationen uttalar den åsigt, som den en gång uttalat såsom den rätta.

På grund af hvad jag nu anfört, hemställer jag, att Kammaren ville lemna sitt bifall till motionärens yrkande i hans reservation, så formuleradt som jag förut angifvit, nemligen: »att Riksdagen ville från och med år 1877 medgifva befrielse från den så kallade bergverks-tionden för alla de bergverk, hvilka icke äro i besittning af privilegier eller särskilda förmåner».

Herr Ekman, Carl: Under det diskussionen öfver denna fråga här pågått, har Andra Kammaren redan fattat sitt beslut och för sin del godkänt hvad Utskottet uti det föreliggande betänkandet i denna del yttrat. Vid sådant förhållande kan ett beslut i denna Kam-mare om ett uttalande i motsats mot hvad Utskottet här yttrat icke få annan betydelse än såsom uttryck af att denna Kam-mare är af samma åsigt som vid föregående tillfälle, då frågan förevar och då Kammaren uttalade den mening att dessa skatter drabbade orättvist och derföre borde uttagas efter andra grunder. Jag tror dock att hos denna Kam-mares ledamöter icke kan vara stor meningsskiljaktighet derom, att samma önskan, som förut blifvit uttalad, fortfarande skall vidhållas, och om detta är händelsen, ser jag icke, hvartill en dylik opinionsyttring skulle gagna. Det skäl, som blifvit uttaladt till stats-rådsprotokollet år 1874 af då varande Finansministern, nemligen att under de förhållanden, som då voro, det icke vore lämpligt att från regeringens sida framkomma med något förslag till en förändrad regle-ring af de skatter, som må drabba bergverken, bör efter min uppfatt-ning gifva grundad anledning till det antagande, att man framdeles, i sammanhang med en framställning från regeringen i fråga om regle-ringen af andra skatter, har att emotse äfven i denna del den af Riks-dagen begärda propositionen. När man således icke har att förvänta att någon ändring i åsigt i denna del skall inom Konungens råd-kammare göra sig gällande, ser jag intet skäl, hvarföre man icke skulle kunna låta bero vid det förslag, som här från Utskottet föreligger och som grundar sig på ett af Riksdagen fattadt beslut. Jag anhåller om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Bergverks-
tionens af-
skaffande.
(Forts.)

Herr Nordenfelt, L. M.: Jag har icke funnit mig öfvertygad, att de skäl de värda statsutskottsledamöterna här anført äro rigtiga. Nu säges det visserligen, att när Andra Kammaren fattat sitt beslut, så är det skäl att Första Kammaren äfven gör det. Men det förut-sätter, att Första Kammaren gillar de grunder, Andra Kammaren och Stats-Utskottet haft för sitt beslut; i motsatt fall bör väl denna Kam-mare visa Kongl. Maj:t, att Kammaren icke vill sätta frågorna om bergverkstionden och grundskatterna tillsammans. Ju flera frågor, man sammankopplar, desto svårare blir det att lösa dem. Huru snart frå-gan om grundskatterna kan blifva löst, vet ingen, och under tiden skola desse olycklige tillverkare fortfarande vara utsatta för denna, såsom jag kallat den, lagstadgade plundring. Dessutom ligger en stor olägen-het deri att under tiden inga nya bergverk kunna uppkomma, eller nya grufvor för brytning af ädla metaller bearbetas, emedan kapitalet naturligen undandras från en så betungad näring.

Hvad beträffar redigerandet af mitt yrkande, anser jag, att Fri-herre af Ugglas gjort detta bättre än jag och instämmer derföre till alla delar med honom.

Herr von Ehrenheim: Då jag i alla afseenden delar de åsigter, som Herr Wærn och Friherre af Ugglas uttalat angående bergverkstion-dens olämplighet och orättvisa, kan jag icke underlåta att instämma i det förslag, som blifvit framställt af Friherre af Ugglas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Herr Nordenfelts reservation. Jag kan för min del icke tro, att denna Kammare genom att, såsom en ledamot af Stats-Utskottet yttrat, låta bero vid hvad Stats-Utskottet föreslagit, vill medverka till bibehållandet af en så orättvis skatt. Huru litet denna skatt sammanhänger med grundskatterna, är redan visadt, och då gifves ingen anledning till den föreställningen att ett afskaffande deraf så hastigt skall kunna ega rum. Frågan om grundskatterna är i sig sjelf ganska stor, under det att den om bergverkstionden är myc-ket liten i materielt afseende och den förra har blifvit ännu större derigenom att den blifvit förenad med den största organisationsfråga, vi för närvarande äro betänkta på. Jag anhåller om bifall till Herr Nordenfelts reservation med de af Friherre af Ugglas gjorda förän-dringar.

Herr Wærn: Efter hvad nu blifvit yttradt i denna fråga, återstår egentligen icke mycket för mig att säga, men jag kan dock icke under-låta att påpeka, att, om Första Kammaren nu *låter bero* vid en fråga, derför att Medkammaren redan afgjort densamma, så kan man icke i en framtid återopa detta såsom motiv; ty det allmänna intrycket på Andra Kammaren måste ju ovilkorligen blifva, att Första Kammaren har handlat på samma sätt som den andra delen af representationen, emedan den i frågan är af samma åsigt som denna.

Om derför Första Kammaren fattar ett sådant beslut, skall detta gifva ett starkt stöd åt den åsigt, att frågan icke kan förekomma förr än i sammanhang med den stora frågan om grundskatterna, och den-samma således blifva oupplösligt bunden vid ett ärende, hvarmed den icke har någon gemenskap. Utom det att den ena Kammaren bör i

hvarje fall säga, hvad den anser rätt, och, om den anser nödigt att iakttaga konsekvens, endast följa sin egen, så kan för öfrigt någon konflikt mellan Kamrarne alls icke uppstå, alldenstund frågan ju för denna riksdag redan är afgjord genom Andra Kammarens afslag å densamma; den kan således icke under denna riksdag, vare sig genom gemensam votering eller på annat sätt, bringas till annat slut, än den nu erhållit. Men det synes mig vara ganska farligt att på något sätt gifva stöd åt den mening, att det icke medför någon våda, om ett obestämmt antal år förflyter, innan här anmärkta missförhållanden hunnit afhjelpas; ty de ojemnheter, som förefinnas i denna fråga, hafva gått ända derhän, att de i viss mån väcka skandal. Jag vill omtala några speciela förhållanden. Vi hafva två stora kopparverk, Falu- eller Stora Kopparbergs bergslag och Atvidaberg. Det ena betalar tionde, det andra icke; och detta därför, att Rikets Ständer i gamla tider, under förutsättande af det fall att ett verk icke skulle kunna bära denna produktionsskatt, ingått till Kongl. Maj:t med begäran att, derest goda skäl dertill förefunnes, Kongl. Maj:t skulle befria verket från denna skatt, hvilket Kongl. Maj:t ock gjort med afseende på Atvidaberg. Det bör dock för Falu bergslag kännas såsom en orättvisa att behöfva erlägga denna skatt endast därför, att det är i stand dertill, under det deremot Atvidaberg är från denna afgift befriad. Ammebergs stora zinkgrufva rostar, vaskar, bereder och utskeppar sin malm, men betalar icke ett öre i skatt, hvaremot Tunabergs koboltverk utskeppar sin malm och betalar tionde. Kafvelstorp producerar äfven zinkmalm; jag vet icke huru densamma behandlas — verket är för närvarande under sina första frihetsår — men jag förmodar att, som dess malm icke kan med fördel nedsmältas, måste den utbjudas åt utländingen, ty i Sverige lönar det sig ej att förädla malmen, allt för skattens skull. För min del kan jag icke om denna sak hysa annan åsigt, än att den för vår lagstiftning är en skandal, hvilken vi ju förr dess hellre böra söka komma ifrån, och att Kammaren, långt ifrån att dröja, tills frågorna om grundskatterna och landtförsvaret blifvit utredda, hellre borde vidhålla sin egen åsigt och göra hvad den kunde för att förebygga ett sådant dröjsmål. Jag instämmer i det förslag, som Friherre af Ugglas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med Herr Nordenfelts reservation afgifvit.

Herr Montgomery Cederhielm: Jag får bedja Kammaren om ursäkt att jag ånyo uppträder i denna fråga, men, huru obehagligt detta än må vara för mig, då jag i sak är af samma åsigt som Friherre af Ugglas och Herr Wærn, kan jag dock icke underlåta att till Kammaren hemställa, huruvida det kan vara riktigt och lämpligt att med afseende på en fråga, som berör statsverkets ordinarie inkomster, en fråga, som man kan säga för närvarande beror på Kongl. Maj:ts pröfning, som af 1872 års Riksdag erhållit en särdeles fullständig och noggrann utredning och som man ingalunda får anse vara glömd, när den otvifvelaktigt kommer att ånyo framläggas för Riksdagen, huruvida, säger jag, det under sådana förhållanden kan vara skäl att Kammaren, på grund af enskild motionärs framställning, nu fattar beslut om afskaffande af ifrågakvarande skatt, antingen helt och hållet eller, på sätt

*Bergverks-
tiondens af-
skaffande.
(Forts.)*

*Bergverks-
tionens af-
skaffande.*
(Forts.)

Friherre af Ugglas föreslagit, till en viss del deraf. Det synes mig så mycket mindre finnas skäl härtill, som Andra Kammaren redan fattat sitt beslut i frågan; och får jag således fortfarande tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Man har yrkat, att Kammaren skulle bibehålla den konsekvens, den i denna fråga en gång iakttagit. Jag ber då få upplysa, att Första Kammaren tillföre fattat två särskilda, sinsemellan olika beslut. År 1872 biföll nemligen Kammaren ett af Kongl. Maj:t framlagdt förslag till afskaffande af bergverkstionden. År 1874 åter biföll Kammaren utan diskussion Stats-Utskottets betänkande, deri Utskottet afstyrkte en motion, framställd af samme motionär och i enahanda syfte som den i frågan nu väckta. Om jag jemför dessa båda beslut med hvarandra, synes mig framga, att Kammaren uttalar den åsigt, att ifrågavarande skatt vore orimlig; och jag för min del har biträdt en sådan åsigt — år 1872 lemnade jag nemligen min röst at det af Kongl. Maj:t väckta förslag om bergverkstiondens upphörande. Men då Andra Kammaren hade en annan uppfattning och då för frågans lösning erfordrades båda Kamrarnes sammanstämmande beslut, ansåg Regeringen år 1874 icke vara skäl att anyo väcka frågan. Stats-Utskottet delade denna uppfattning, helst man då väntade ett förslag angående upphörande af grundskatterna till nästa Riksdag. Det förefaller mig, att de skäl, som af 1874 års Stats-Utskott anfördes, ännu stå kvar; den omnämnda utredning som blifvit åvägabragt är nemligen endast af enskild person gjord, men icke framlagd för och pröfvad af Riksdagen. Dock stå vi nu denna pröfning närmare, än vi gjorde 1874. Man har sagt, att fragan om grundskatternas afskaffande blifvit satt i sammanhang med förslaget om försvarsväsendets ordnande, och att detta skulle försena lösningen af fragan om bergverkstiondens afskaffande. Visserligen, men år 1874, då Kammaren godkände Utskottets betänkande, egde samma förhållande rum, och således är detta icke något nytt skäl. Då frågan redan i Andra Kammaren är för denna riksdag afgjord, skulle ett af denna Kammare fattadt beslut i motsatt riktning endast innebära en opinionsyttring; och då en sådan, enligt min tanke, är alldeles obehöffig, anhåller jag, att Kammaren måtte, i konsekvens med 1874 års beslut, bifalla Stats-Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels utaf Friherre af Ugglas, att Kammaren, med afslag å Utskottets deri gjorda hemställan, måtte för sin del besluta, att Riksdagen skulle medgifva befrielse från och med år 1877 från den så kallade bergverkstionden för alla de bergverk, hvilka icke äro i besittning af privilegier eller särskilda förmåner.

Härefter framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på det utaf Friherre af Ugglas gjorda yrkande, då svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Tredje punkten.

Herr Montgomery Cederhielm: Med anledning af Kammarrens nu fattade beslut torde punkten om bergverkstionden böra återremitteras.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, biföll Kammarren den förevarande punkten, dock med undantag af den del deraf, som rörde bergverkstionden, hvilken del till Stats-Utskottet återförvisades.

Fjerde punkten.

Bifölls.

Utskottets slutliga yttrande rörande Statsverkets extra ordinarie inkomster m. m.

Lades till handlingarne.

Föredrogs ånyo och biföllos Stats-Utskottets den 9 och 12 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af det landshöfdingen i Gotlands län tillförene på lön anslagna Skälsjö fiske;

N:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående eftergift af kronhemmansåboen Johan Holmbom i Waikijaur ådömd skadeersättning;

N:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; och

N:o 10, angående en af Riksdagens Justitieombudsman gjord framställning om rätt att disponera ett på Justitieombudsmans-expeditionens stat upptaget kanslistarfvode.

Efter ånyo skedd föredragning af Lag-Utskottets den 9 och 12 dennes bordlagda Utlåtande n:o 1, i anledning af Andra Kammarrens remiss af motion om ändring af Kongl. Cirkuläret den 1 Februari 1814, angående skjutsandes skyldighet att afvakta resandes ankomst; lades detta Utlåtande till handlingarne med förklarande, att den ifrågakvarande motionen var af sådan beskaffenhet, att den borde af Tillfälligt Utskott behandlas.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 9 och 12 dennes bordlagda Utlåtande n:o 2, i anledning af Andra Kammarrens remiss af motion om inskränkning i landthandlandes rätt att försälja bränvin m. m.

Herr vice Talmannen: Såsom Kammarren torde finna, äro i denna motion sammanblandade två olika ämnen. Jag anhåller därför få upplyst, huru motionen blifvit behandlad i Andra Kammarren.

I anledning här af tillkännagaf undertecknad, att, enligt ett från Andra Kammarens Sekreterare ankommet intyg, motionären vid Utlåtandets föredragning fått återtaga den del af motionen, som rörde förbud för landthandlande att försälja vin- och maltdrycker, samt att Andra Kammaren derefter hänvisat motionen i dess återstående del till Bevillnings-Utskottet.

Herr vice Talmannen: Jag får hemställa, huruvida icke under sådana förhållanden Kammaren behagade besluta, att motionen i sitt nu förändrade skick bör till Bevillnings-Utskottet remitteras.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, lades Utlåtandet till handlingarne med förklarande, att motionen i sitt numera förändrade skick borde af Bevillnings-Utskottet handläggas.

Vid ånyo skedd föredragning af Lag-Utskottets den 9 och 12 dennes bordlagda Utlåtande n:o 3, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitieombudsmans embetsförvaltning, godkände Kammaren Utskottets deri afgifna yttrande.

Anmälades och bordlades:

Banko-Utskottets memorial n:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning; samt Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 7, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af 45 § i 14 kap. strafflagen;

N:o 8, i anledning af väckta förslag om skärpning af stadgad påföljd för förfallolöst uteblifvande af part och vittne vid underrätt; och

N:o 9, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af frälseränteegares lösningsrätt vid försäljning af skattefrälse- och frälsekattehemman.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammaren, i enlighet med den vid hållet Talmanssammanträde träffade öfverenskommelse, behagade besluta att Lördagen den 26 dennes anställa val af 24 valmän och 6 suppleanter för utseende af Riksdagens Justitieombudsman och hans suppleanter.

Svarades ja.

Sedan Kammaren, uppå Herr Grefven och Talmannens framställning, beslutit, att de i dag för första gången bordlagda målen skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde; åtskiljdes Kammaren kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Torsdagen den 17 Februari 1876.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades 7 protokollsutdrag för den 16 dennes.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 16 dennes bordlagda memorial n:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 16 dennes bordlagda Utlåtanden:

N:o 7, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af 45 § i 14 Kapitlet Strafflagen;

N:o 8, i anledning af väckta förslag om skärpning af stadgad påföljd för förfallolöst uteblifvande af part och vittne vid underrätt; och

N:o 9, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af frälseräntegäres lösningsrätt vid försäljning af skattefrälse- och frälsekattehemman.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 15, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens första Hufvudtitel;

N:o 16, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Andra Hufvudtitel;

N:o 17, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Tredje Hufvudtitel;

äfvensom Banko-Utskottets memorial:

N:o 3, i fråga om afskrifning ur Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af åtskilliga fordringar;

N:o 4, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar.

Herr Grefven och Talmannen föreslog, att de i dag för första gången bordlagda Utlåtanden och Memorial skulle sättas främst bland målen på föredragningslistan till nästa sammanträde, samt att de Utlåtanden, som i dag för andra gången lagts på bordet, skulle nederst å samma lista uppföras; hvilket bifölls.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.